

E4BEL

Billijkheid, milieu, energie, economie: een onderzoek naar de billijkheid, efficiëntie en aanvaardbaarheid van koolstoftarifiering in België

DUUR
01/09/2022 – 01/12/2026

BUDGET
1 011 775 €

PROJECT BESCHRIJVING

Het E4BEL-project wil billijkheid op de voorgrond plaatsen in het debat over het klimaatbeleid in België. De weg naar 'net zero' zal een periode van omwenteling inhouden, aangezien het klimaatbeleid een grote impact heeft op de samenleving. Dergelijk beleid, en vooral de koolstoftarifiering, zal de koopkracht van verschillende huishoudens beïnvloeden via heterogene effecten op de consumptieprijzen en, via veranderingen in de vraag naar arbeid, op de loonongelijkheid. Deze billijkheidseffecten en de subjectieve perceptie ervan verklaren deels de weerstand van het publiek en de politieke terughoudendheid om ambitieuze hervormingen door te voeren. De beweging van de gele hesjes en het terugkerende argument van de tegenstanders van de groene belastinghervorming over de vernietiging van banen, laten zien hoe verdelingsvraagstukken het publieke debat evenzeer sturen als de toenemende bezorgdheid over de opwarming van de aarde.

Ons project zal dit debat bevorderen door de voorkeuren van individuen voor koolstoftarifiering in kaart te brengen en door een nieuwe economische modellering te verwezenlijken van de directe en indirecte verdelingseffecten van dergelijk beleid, met de nadruk op het koopkrachtverlies door de gestegen consumentenprijzen, loonveranderingen per vaardigheid en beroep en werkgelegenheidsverlies in koolstofintensieve sectoren, de zogenaamde 'bruine banen'. Wij zullen de arbeidsmarkteffecten en de verdelingseffecten op middellange termijn van een realistische verschuiving van de klimaatbelasting in kaart brengen en beleidspakketten ontwerpen die maximale publieke en maatschappelijke steun kunnen genereren.

Meer bepaald moet dit ons in staat stellen de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

- Houdt de afweging tussen billijkheid en efficiëntie in de koolstoftarifiering stand wanneer rekening wordt gehouden met een breed scala van effecten, met name die op prijzen en lonen?
- Kunnen we aanzienlijke transitiekosten verwachten van werkgelegenheidsverschuivingen tussen sectoren?
- In hoeverre verschillen de arbeidsmarkteffecten per vaardigheid, beroep of taak?
- Is er een afweging tussen billijkheid en aanvaardbaarheid bij koolstoftarifiering, d.w.z. kan een meerderheid van de kiezers worden gevonden waarbij tegelijk billijkheidsoverwegingen worden gewaarborgd?
- Kunnen de gebruikelijke economische maatregelen de weerstand tegen de opties voor een verschuiving in de klimaatbelasting verklaren, of spelen er andere krachten mee?
- Verandert het verstrekken van informatie uit de impactanalyse van economische modellen de verklaarde voorkeuren of aanvaardbaarheid?

Daartoe zullen wij een intensieve kruisbestuiving tot stand brengen tussen verschillende onderdelen van de economische impactanalyse en sociologisch onderzoek naar de aanvaardbaarheid voor het publiek.

De modellering van de economische impact zal een microsimulatiemodel, dat het arbeidsaanbod en de consumptiekeuzes van heterogene huishoudens weergeeft, koppelen aan een berekenbaar algemeen evenwichtsmodel (Computable General Equilibrium Model - CGE) van de Belgische economie. Het microsimulatiemodel omvat een geïntegreerd model voor de vraag naar goederen en het aanbod van arbeid. Het CGE-model zal de complexe substitutiepatronen tussen soorten arbeid (vaardigheden of beroepen) en energieprijzen in de productie, en uiteindelijk de loonongelijkheid weergeven. We zullen gebruik maken van Belgische en Duitse gegevens om een empirische onderbouwing te geven van de krachten die spelen. Beide modellen worden nauw aan elkaar gekoppeld om een maximale consistentie te garanderen.

E4BEL

Twee enquêtes zullen peilen naar de aanvaarding door het publiek van verschuivingen in de klimaatbelasting. In een eerste fase wordt de houding van het publiek tegenover koolstofarifiering in het algemeen getest. Op basis van de resultaten daarvan en in samenwerking met het economisch modelleringsteam zal een reeks opties voor een verschuiving in de klimaatbelasting worden vastgesteld. Een tweede enquête zal vervolgens de mening van het publiek over deze opties toetsen aan de hand van indicatoren uit de economische impactanalyse. Deze wisselwerking zal resulteren in een reeks beleidsopties die worden beoordeeld aan de hand van indicatoren voor milieu- en economische prestaties, billijkheid en aanvaardbaarheid.

Naast die bijdrage verwachten wij de volgende effecten. Op wetenschappelijk niveau zullen we, door bestaande beroepsgegevens te valoriseren en te zoeken naar mogelijkheden om onze kennis hierover te verbeteren, het taak/beroepskader van ongelijkheidsstudies in België een duwtje in de rug geven. Deze inspanning moet ons inzicht in trends in loonongelijkheid zelfs buiten het eng klimaatkader vergroten. De integratie van een CGE- en microsimulatiemodel, volgens ons onmisbaar bij de analyse van het belastingbeleid, is in België nog maar zeer zelden gebeurd. In die zin zien wij ons project als binnenlandse capaciteitsopbouw.

In een samenleving waar klimaat- en energiekwesties waarschijnlijk het publieke debat zullen domineren, met de onvermijdelijke polarisatie daarvan, kan dit project op twee manieren nuttig zijn. Door robuuste gegevens over de economische en verdelingseffecten te verstrekken, ontcrachten wij mythes en zorgen wij ervoor dat de debatten op feiten gebaseerd blijven. Onze iteratieve interdisciplinaire aanpak zal beleidsmakers een meer holistische benadering bieden, die nuttig zal zijn wanneer traditioneel voorgeschreven compensatiemechanismen niet werken.

Ook de openbare diensten zullen van ons werk profiteren. Wij zullen vaststellen welke sectoren en beroepen te lijden hebben onder het klimaatbeleid, en zo de arbeidsmarktinstellingen aanwijzingen geven over waar zij hun beleid op moeten richten. De statistiekbureaus zouden er baat bij hebben als wij het potentieel van de Belgische en Duitse arbeidsmarktgegevens zouden onderzoeken.

CONTACT INFORMATIE

Coördinator

Alex Van Steenbergem
Federaal Planbureau (FPB)
avs@plan.be

Partners

Prof. André Decoster
Katholieke Universiteit Leuven (KULeuven)
Departement Economie
andre.decoster@kuleuven.be

Dr. Kris Bachus
Katholieke Universiteit Leuven (KULeuven)
HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving
kris.bachus@kuleuven.be

LINKS